

Tarımın Anayasası Çıktı

Günnur BİNİCİ ALTINTAŞ

Tarım sektörünün anayasası olan 5488 sayılı Tarım Kanunu iki yıllık yoğun bir çalışmanın ardından 18.04.2006 tarihinde kabul edildi.

Resmi Gazete’de 25.04.2006 tarihinde yayınlanarak yürürlüğe giren yasa; tarım sektörünün ve kırsal alanın, kalkınma plan ve stratejileri doğrultusunda geliştirilmesi ve desteklenmesi için gerekli politikaların tespit edilmesi ve düzenlemelerin yapılmasını amaçlıyor.

Bu Kanun;

- ❖ Tarım politikalarının amaç, kapsam ve konularının belirlenmesi,
- ❖ Tarımsal destekleme politikalarının amaç ve ilkeleriyle temel destekleme programlarının tanımlanması,
- ❖ Bu programların yürütülmesine ilişkin piyasa düzenlemeleri, finansman ve idari yapılanmanın tespit edilmesi,
- ❖ Tarım sektöründe uygulanacak öncelikli araştırma ve geliştirme programlarıyla ilgili kanuni ve idari düzenlemelerin yapılması ve tüm bunlarla ilgili uygulama usul ve esaslarını kapsıyor.

Tarım sektörü ile ilgili politikaların tespit edilmesi, planlanması ve koordinasyonu ile ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapılarak uygulanmasında Tarım ve Köyşleri Bakanlığının yetkilendirildiği yasada; tarım politikalarının amaçları, ilkeleri ve öncelikleri ayrıntılı bir şekilde sayılmış durumda.

Buna göre tarım politikalarının amaçları; tarımsal üretimin iç ve dış talebe uygun bir şekilde geliştirilmesi, doğal ve biyolojik kaynakların korunması ve geliştirilmesi, verimliliğin artırılması, gıda güvenliğinin güçlendirilmesi, üretici örgütlerinin geliştirilmesi, tarımsal piyasaların güçlendirilmesi, kırsal kalkınmanın sağlanması suretiyle tarım sektöründeki refah düzeyini yükseltmek şeklinde belirlenmiş.

İlkeler :

- ❖ Tarımsal üretim ve kalkınmada bütüncül yaklaşım,
- ❖ Uluslararası taahhütlere uyum,
- ❖ Piyasa mekanizmalarını bozmayacak destekleme araçlarının kullanımı,
- ❖ Örgütlülük ve kurumsallaşma,

- ❖ Özel sektörün rolünün artırılması,
- ❖ Sürdürülebilirlik, insan sağlığı ve çevreye duyarlılık,
- ❖ Yerinden yönetim,
- ❖ Katılımcılık,
- ❖ Şeffaflık ve bilgilendirmek

olarak sayılmış.

Tarım politikalarının öncelikleri ise :

- ❖ Tarımsal üretimde verimlilik, ürün çeşitliliği, kalite ve rekabet gücünün yükseltilmesi,
- ❖ Yeterli ve güvenilir gıda arzının sağlanması,
- ❖ Tarımsal işletmelerin altyapılarının geliştirilmesi,
- ❖ Tarımsal faaliyetlerde bilgi ve uygun teknolojilerin kullanımının yaygınlaştırılması,
- ❖ Tarımsal girdi ve ürün piyasalarının geliştirilmesi ve üretim-pazar entegrasyonunun sağlanması,
- ❖ Tarımsal üretimin tarım-sanayi entegrasyonunu sağlayacak şekilde yönlendirilmesi,
- ❖ Tarım sektörünün kredi ve finansman ihtiyacının karşılanmasına ilişkin düzenlemeler yapılması,
- ❖ Destekleme ve yönlendirme tedbirlerinin alınması,
- ❖ Doğal afetler ve hayvan hastalıklarına karşı risk yönetimi mekanizmalarının geliştirilmesi,
- ❖ Kırsal hayatın sosyo-ekonomik açıdan geliştirilmesi,
- ❖ Üretici örgütlenmesinin geliştirilmesi,
- ❖ Tarım bilgi sistemlerinin kurulması ve kullanılması,
- ❖ Toplulaştırma, arazi kullanım planının yapılması ve ekonomik büyüklükteki tarım işletmelerinin oluşturulması,
- ❖ Toprak ve su kaynaklarının geliştirilmesi ve rasyonel kullanımı,
- ❖ Avrupa Birliğine uyum sürecindeki gelişmelerden doğacak ihtiyaçları karşılayabilecek şekilde ortak piyasa düzenlerinin öngördüğü, idari ve hukuki düzenlemelerin yapılması şeklinde belirlenmiş.

Ayrıca yasada; belirlenen ulusal tarım politikaları çerçevesinde çalışmalar yapmak üzere ürün bazında üreticilere, tüccarlara, sanayicilere ve/veya bunların oluşturdukları birlikler ile kamu ve araştırma kurumlarına, meslek odalarına ve derneklere bir araya gelerek tüzel kişiliği haiz ürün konseyleri kurabilme imkanı getirilmiş durumda.

Diğer yandan yasa uyarınca;

1. Bakanlık, tarım sektöründe sözleşmeli üretimin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması için gerekli düzenlemeleri yapacak.
2. Sözleşmeli üretimi özendirmek üzere üreticilere, bu Kanunla belirtilen desteklerin verilmesinde öncelik tanınacak.
3. Bakanlığın teklifi üzerine Tarımsal üretimin kendi ekolojisine uygun alanlarda yoğunlaşması, desteklenmesi, örgütlenmesi, ihtisaslaşması ve entegre bir şekilde yürütülmesi için tarım havzaları, Bakanlar Kurulunca belirlenecek.
4. Bakanlık, kırsal alanlarda tarım ve tarım dışı istihdamın geliştirilmesi, gelirlerin artırılması ve farklılaştırılması, kadın ve genç nüfusun eğitim ve girişimcilik düzeyinin yükseltilmesine yönelik tedbirleri alacak.

Ayrıca, Kanun gereği; Tarımsal Destekleme ve Yönlendirme Kurulu kurulmuştur.

Bu kurul; Tarım ve Köyişleri Bakanının başkanlığında, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Çevre ve Orman Bakanlığı, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, Hazine Müsteşarlığı ve Dış Ticaret Müsteşarlığı ile Bakan onayı ile belirlenecek Bakanlık genel müdüründen oluşacak.

Yılda en az iki kez toplanacak olan Kurul;

- ❖ Her yıl destekleme programlarının esaslarını ve araçlarını tespit ederek, bunların bütçe ödenek ihtiyaçlarını belirleyecek ve ilgili kuruluşlara teklif edecek.
- ❖ Değişen ulusal ve uluslararası koşullara göre destekleme programlarında yapılacak düzenlemeleri belirleyecek.
- ❖ Desteklerle ilgili gerekli mevzuat düzenlemelerini izleyecek ve değerlendirecek.
- ❖ Kamu kurum ve kuruluşlarınca uygulanan destekleme programlarında kuruluşlar arası koordinasyonu sağlayacak.
- ❖ Yıl içerisindeki uygulamalarla ilgili olarak danışma, izleme ve değerlendirmelerde bulunmak ve uygulamaya dönük tedbirler almak üzere, kamu kuruluşları, ilgili meslek kuruluşları, sivil toplum örgütleri ve özel sektör kuruluşları temsilcilerinden oluşacak.

Yasada üzerinde durulan bir diğer konu da tarımsal destekler.

Tarımsal desteklemelerin amacı; tarım sektörünün öncelikli problemlerinin çözümüne katkıda bulunmak, uygulanan politikaların etkinliğini artırmak, sektörün bu politikalara uyumunu kolaylaştırmak şeklinde belirlenmiş.

Destekleme programlarının belirlenmesinde;

- ❖ Tarım politikalarının amaçlarına ulaşılmasına katkıda bulunması,
- ❖ Avrupa Birliği mevzuatı ve uluslararası taahhütler ile uyumlu olması,
- ❖ Üreticilerin piyasa koşullarında faaliyetlerini yürütmesi,
- ❖ Kullanılacak kaynağın, adil ve etkin bir şekilde üreticilere yansımaları sağlayacak yapıda olması,
- ❖ Tarımın alt sektörlerinde dengeli bir dağılım göstermesi

ilke ve stratejileri dikkate alınacak.

Bu desteklemelerde araç olarak; doğrudan gelir desteği, fark ödemesi, telafi edici ödemeler, hayvancılık destekleri, tarım sigortası ödemeleri, kırsal kalkınma destekleri, çevre amaçlı tarım arazilerini koruma programı destekleri ve diğer destekleme ödemeleri kullanılacak.

Desteklemeler kapsamında;

Çiftçilere üretim maliyetleri ile iç ve dış fiyatlar dikkate alınarak fark ödemesi desteği verilecek. Fark ödemesi desteği öncelikle arz açığı olan ürünleri kapsayacak.

Üreticilerin arz fazlası olan ürünlerin üretiminden vazgeçerek alternatif ürünlere yönelmeleri teşvik edilecek ve üreticilere, arazilerinde alternatif ürünleri yetiştirmelerinden dolayı karşılaşılabilecekleri gelir kayıplarını önlemek üzere telafi edici ödeme yapılacaktır.

Üreticilerin, üretim materyallerini ve ürünlerini sigorta ettirmelerini teşvik etmek üzere, sigorta prim bedellerinin bir kısmı Devlet tarafından karşılanacaktır.

Kırsal gelirlerin artırılması ve çeşitlendirilmesi, kırsal altyapı, toplulaştırma, tarla içi geliştirme hizmetleri ve sosyal yapının güçlendirilmesi ile doğal kaynakların korunması ve geliştirilmesi amacıyla, kırsal toplum kesimlerinin birlikte veya ferdi olarak yürütecekleri yatırım projelerinin maliyetinin bir kısmı, masraf paylaşma esasına göre, Devlet tarafından karşılanacaktır.

Kırsal yatırımların desteklenmesinde, köy ve diğer kırsal alanda yaşayan topluma istihdam sağlayıcı tarımsal ve tarım dışı ekonomik yatırımlara öncelik tanınacaktır.

Erozyon ve olumsuz çevresel etkilere maruz kalan tarım arazilerinde, işlemeli tarım yapan üreticilerin, arazilerini doğal bitki örtüleri, çayır, mera, organik tarım ve ağaçlandırma için kullanmalarını teşvik etmek üzere, kendilerine belirli bir süreyi

kapsayacak şekilde, çevre amaçlı tarım arazilerini koruma programı destekleri sağlanacak.

Araştırma, geliştirme ve tarımsal yayım desteği, pazarlama teşvikleri, özel depolama yardımı, kalite desteği, piyasa düzenlemeleri desteği, organik üretim desteği, imha desteği, ürün işleme desteği, gerektiğinde bazı girdi destekleri ile tarım havzaları destekleri ve benzer konularda destekleme araçları kullanılabilir.

Tüm bu tarımsal desteklemeler için bütçeden ayrılacak kaynak, gayrisafi milli hasılanın yüzde birinden az olamayacak.

Sonuç olarak;

Ülkemiz ekonomisinde stratejik öneme sahip olan Tarım sektörüne yönelik yasanın oldukça geç kalınmış olsa da çıkmış olması sevindirici bir gelişmedir.

Özellikle Oda olarak yıllardır savunduğumuz konulara tarım sektörünün amaç, ilke ve öncelikleri kapsamında yer verilmesini olumlu gelişmeler olarak görüyoruz.

Ancak, girişte de ifade edildiği üzere yayınlanan bir anlamda tarımın anayasasıdır.

Uygulama ile ilgili esas ve usuller; bu Kanunun yürürlüğe girmesini müteakip bir yıl içerisinde yürürlüğe konulacak yönetmelikler ile belirlenecektir.

Dolayısıyla, muhtemel sorunlar ve çıkarılan yönetmeliklerin belirlenen amaç, ilke ve önceliklere ne derecede hizmet edeceği da o zaman ortaya çıkabilecektir.

Bu anlamda yorum yapılmasının erken olduğu düşüncesindeyiz.